

**Матеріали V Міжнародної
науково-практичної
конференції**

**«НАУКА І СОЦІАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬСТВА:
ОСВІТА, КУЛЬТУРА,
ДУХОВНІСТЬ»**

Частина I

**20-21 травня 2008 року
м. Харків**

**Матеріали V Міжнародної
науково-практичної
конференції**

**«НАУКА І СОЦІАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬСТВА:
ОСВІТА, КУЛЬТУРА,
ДУХОВНІСТЬ»**

**Частина I
20 – 21 травня 2008 року**

**ХАРКІВ
ХНПУ, 2008**

ББК 74.00+71+72+87.2

М34

Наука і соціальні проблеми суспільства: освіта, культура, духовність:
Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 20-21 травня
2008 р., у 2-х ч.; Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди. – Харків, 2008.– Ч.1. – 475с.

Збірник містить матеріали доповідей з актуальних наукових та
соціальних проблем суспільства у напрямках: освіта, культура, духовність.

Збірник розраховано на наукових та практичних працівників, викладачів
вищої школи, докторантів, аспірантів, магістрантів та студентів вищих
навчальних закладів.

Затверджено вченою радою
Харківського національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди
протокол № 1 від 29.02.2008 р.

©Харківський національний
педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, 2008

РОЗДІЛ І
«ОСВІТА»

формування необхідних особистісних і професійних якостей; наявності управлінських знань репродуктивного характеру, вузькістю педагогічного світогляду; нерозвиненістю управлінських умінь, невмінням імпровізувати, інтерпретувати, застосуванням методів управління, що базуються переважно на життєвому досвіді, схильністю до слідування стереотипам у педагогічному управлінні; несформованістю адаптованого стилю поведінки й здатності рефлексії діяльності.

ПРОФЕСІЙНО-МЕНЕДЖЕРСЬКА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ

ПРОКОПЕНКО І.А.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди
61002, м. Харків, вул. Артема, 29; тел. 700-35-06

Глибокі соціальні, економічні, духовні зрушення, що відбуваються на межі третього тисячоліття в Україні, вимагають підвищення рівня професіоналізму майбутніх педагогів. Підготовка вчителя, здатного до ефективного здійснення педагогічної діяльності, пов'язана з формуванням професійно-менеджерської культури як важливого складника його педагогічної культури. Це обумовлено загальними тенденціями демократизації й гуманізації школи та зміною характеру діяльності вчителя як провідного суб'єкта управління навчально-виховним процесом. З позиції «носія й передавача знань» педагог перетворюється на організатора, фасілітатора, менеджера педагогічного процесу, що створює умови для щирості, довіри, емпатійного розуміння, діалогічності, вільного обміну думок, пробудження внутрішніх потенцій учня, його інтересів, усвідомлених мотивів власного пошуку й пізнання.

Таким чином, фасілітуюча управлінська взаємодія «вчитель-учень» виступає найважливішою умовою й джерелом розвитку вихованця, формування світогляду особистості, її життєвої позиції, самовизначення й самореалізації.

Актуальність формування професійно-менеджерської культури майбутнього вчителя підсилюється й тим, що сучасне видове розмаїття загальноосвітніх закладів передбачає можливість широкого вибору програм, форм, методів, засобів педагогічного процесу. Це, з одного боку, відкриває шляхи для творчої самореалізації вчителя, а з іншого – вимагає створення гнучкої системи педагогічного управління навчально-виховним процесом, а отже, висуває особливі вимоги до рівня управлінської культури вчителя.

З огляду на це *метою статті* є обґрунтування сутності професійно-

менеджерської культури майбутнього вчителя та умов її формування.

Опрацювання наукової літератури в галузі менеджменту організацій, теорії управління освітою, освітнього менеджменту (М.Альберт, А.Большаков, О.Гірняк, Л.Даниленко, Г.Єльнікова, І.Саєв, Л.Карамушка, Н.Коломінський, Ю.Конаржевський, В.Кричевський, П.Лазановський, О.Мармаза, М.Мартиненко, М.Мексон, М.Поташник, А.Прокопенко, Т.Рогова, В.Симонов, В.Сластьонін, Ф.Ходоурі, Т.Шамова, В.Шаркунова) дозволило визначити *шкільний менеджмент* як теорію та практику ефективного управління навчальним закладом, що передбачає створення умов для налагодження співробітництва, суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників навчально-виховного процесу, підвищення їх особистісної значущості й відповідальності; для виявлення й реалізації неповторної індивідуальності кожного члену педагогічного колективу, що є передумовою розвитку особистості дитини.

У дослідженні категорія «менеджмент» розглядається як тотожна поняттю «управління». Водночас наголошується на суттєвих відмінностях у тлумаченні сутності цих категорій. По-перше, в менеджменті як сучасній філософії управління пріоритетом є орієнтація на людину, її потреби, створення умов, що забезпечують мотивацію колективної та індивідуальної діяльності, розвиток окремої особистості. По-друге, специфікою менеджменту є децентралізація управління закладом, тобто делегування повноважень і відповідальності, що значно підвищує вимоги як до керівника закладу, так і до інших суб'єктів навчально-виховного процесу, насамперед, учителів, їх ініціативи, творчості, професіоналізму. Будь-який педагог за сутністю є менеджером педагогічного процесу як суб'єкт управління ним, а керівник – менеджером освітнього процесу в цілому як суб'єкт управління цим процесом (В.Симонов). Це вимагає виокремлення шкільного менеджменту як об'єкту професійного засвоєння педагогами та включення управлінського аспекту в професійну підготовку майбутнього вчителя через цілеспрямоване формування його професійно-менеджерської культури.

Теоретичний аналіз різних підходів (А.Барабанщиков, Є.Бондаревська, Л.Васильченко, Т.Горюнова, В.Гриньова, І.Гришина, Г.Єльнікова, І.Саєв, І.Колеснікова, Н.Крилова, В.Кричевський, А.Мудрик, В.Сластьонін, Н.Таланчук, В.Ткач та ін.) до розуміння сутності педагогічної культури, управлінської культури педагога дозволив дійти висновку, що *професійно-менеджерську культуру майбутнього вчителя* необхідно розглядати як інтегроване особистісне утворення педагога, що відображає його теоретичну і практичну готовність до здійснення управлінської діяльності.

Під управлінською діяльністю педагога-менеджера розуміється діяльність, спрямована на: управління діяльністю учнів та умовами, в яких вона відбувається; управління власною діяльністю, її вдосконалення

(самоменеджмент).

Теоретико-методологічною основою формування професійно-менеджерської культури майбутнього вчителя є теорія діяльності (Л.Виготський, Н.Кузьміна, О.Леонтьєв, С.Рубінштейн, І.Сергєєв, В.Семиченко, В.Сластьонін та ін.), її ціннісно-мотиваційний, когнітивно-процесуальний, особистісно-рефлексивний компоненти.

Доведено, що професійно-менеджерська культура майбутнього вчителя, охоплюючи всі сфери функціонально цілісної психіки особистості, вимагає: спрямованості студента на здійснення управлінської професійно-педагогічної діяльності (гуманістичного світогляду, настанов на пізнання й розуміння дитини, підтримання процесів її розвитку, самовизначення й самореалізації; особистісного прийняття і визнання цілей педагогічного управління як цінностей; усвідомлення особливої значущості для педагога сформованості управлінської культури; зацікавленості проблемами педагогічного управління, внутрішньошкільного менеджменту; свідомого бажання займатися педагогічною діяльністю, потреби співробітництва з усіма учасниками педагогічного процесу; мотивації самоосвіти, саморозвитку, вдосконалення педагогічної майстерності), сформованості сукупності психолого-педагогічних і управлінських знань та умінь (гностичних, прогностичних, проєктивних), якість засвоєння яких забезпечує теоретичну та практичну готовність до здійснення управлінської діяльності; розвиненість особистісно й професійно значущих здібностей – організаторських (чіткість планування діяльності учнів, ефективне залучення їх у різні види діяльності, послідовність у прийнятті управлінських рішень, стимулювання самоорганізації школярів) і комунікативних (емпатія, педагогічний такт, урівноваженість, здатність до діалогічного, безконфліктного спілкування) здібностей, здібностей самоменеджменту (управління власною діяльністю на основі самопізнання, самоаналізу, самооцінки).

Науково обґрунтовано, що ефективність формування професійно-менеджерської культури майбутнього вчителя забезпечується за умов:

- інтеграції психолого-педагогічних і управлінських знань (тобто їх взаємопроникнення, узгодженості, єдності й взаємозбагачення), що передбачає при конструюванні змісту управлінської підготовки актуалізацію й систематизацію існуючого знання про педагогічне управління через розкриття міжпредметних зв'язків і тим самим набуття студентами нового знання. Це сприяє активізації особистості, засвоєнню студентами управлінських цінностей і знань, подоланню стереотипів щодо управлінської діяльності, дозволяє сформувати цілісний світогляд майбутнього вчителя, усвідомити роль управлінсько-педагогічної діяльності, її складні, повні взаємозв'язків і взаємозалежностей завдання.

Основним способом змістової інтеграції психолого-педагогічних і

управлінських знань може бути проведення інтегрованого спецкурсу «Формування професійно-менеджерської культури майбутнього вчителя», процес викладання якого здійснюється через поступове розширення пізнавальних меж студентів, що передбачає реалізацію таких послідовних кроків: актуалізацію наявних психолого-педагогічних знань шляхом їхнього розгляду під кутом зору управлінських проблем; прирощування знання як такого, що з'являється на стику наук;

- набуття студентами досвіду розв'язання педагогічно-управлінських ситуацій, що вимагає проблемно-дискусійного характеру навчання, моделювання реальної та ідеальної управлінської діяльності, активізації колективної взаємодії (з іншими студентами, викладачем), використання діалогових навчальних форм і методів, створення ситуації успіху, фасилітуючих взаємин «викладач-студент»; залучення студентів до різноманітної позааудиторної діяльності, цілеспрямованої організації педагогічних практик. Це сприяє відкриттю можливостей реалізації себе в різних видах управлінської діяльності, надає майбутньому фахівцю «інструментарій» для самостійного й творчого розв'язання управлінських завдань, стимулює самодослідження й самоменеджмент, розвиток комунікативних і організаторських здібностей, а отже, забезпечує формування процесуально-професійного й особистісно-рефлексивного компонентів управлінської культури майбутнього вчителя.

Реалізації цієї умови сприяє організація навчально-виховного процесу із використанням різних форм і методів роботи міждисциплінарного характеру, що посилює взаємозв'язки предметів психолого-педагогічного та управлінського циклів.

Так, під час вивчення спецкурсу цілеспрямованій активізації студентів, залученню й набуттю ними особистісно-професійного управлінського досвіду, а отже, формуванню всіх структурних компонентів професійно-менеджерської культури майбутнього вчителя сприяє така робота:

- постійна демонстрація викладачем зразків оптимального управління діяльністю майбутніх учителів, що виявляється як: чітке планування навчальної роботи; ефективна організація діяльності; спонукання студентів до запуску механізму самоорганізації для досягнення цілей професійного та особистісного зростання; педагогічний моніторинг та забезпечення запланованих результатів. Тим самим викладач стимулює укорінення управлінських поглядів і досвіду, ініціює привчання студентів до педагогічно доцільної управлінської діяльності;

- різні форми подання навчальної інформації, залучення цікавих фактів з історії й сьогодення педагогічного управління, створення проблемних ситуацій з урахуванням особистісних властивостей сприйняття управлінського матеріалу, проведення дискусій, евристичних бесід, «мозкових штурмів»,

«круглих столів», що сприяє активізації творчого потенціалу студентів, сприйняттю управлінських цілей, усвідомленню значущості управлінських цінностей і знань, розвитку інтересу до проблем педагогічного управління, формуванню позитивної мотивації підвищення рівня управлінської культури й самоменеджменту;

- соціально-психологічні тренінги, спрямовані на створення атмосфери розкріпачення, невимушеності й комфортності, що дозволяє майбутнім учителям вийти за межі поведінкових стереотипів, актуалізувати їх наявні знання, спонукає кожного замислитися про власний досвід, а всіх разом – прийти до спільних загальних висновків; сприяє органічному включенню у творче співробітництво з іншими учасниками навчального процесу, набуттю особистісно значущих управлінських знань, досвіду діалогічного спілкування, самостереження й самовираження;

- індивідуальне та групове розв'язання, моделювання й програвання різноманітних педагогічних ситуацій, що містять управлінський аспект і вирішення яких здійснюється за алгоритмом прийняття управлінських рішень.

Значна увага при проведенні спецкурсу має приділятися самостійній роботі студентів (виконання педагогічних завдань до занять та індивідуальних вправ, спрямованих на самоуправління психічними станами розумової, емоційної та вольової сфер; написання рефератів, підготовка доповідей на управлінські конференції та звітів з науково-дослідної роботи; опрацювання техніки самоменеджменту), що покликано поглибити та закріпити набуті знання й досвід, а також підвищити рівень особистісного аналізу та прогнозу управлінських проблем. Необхідно також проводити індивідуальні консультації, спрямовані на допомогу студентам розібратися у питаннях, що їх цікавлять, у виконанні поставлених завдань, в оволодінні техніками самоменеджменту.

Окрім спецкурсу, на набуття студентами управлінського досвіду може бути спрямовано: організацію позааудиторної діяльності (участь у науково-дослідній роботі, олімпіадах, університетських святах, виставках, гуртковій роботі за інтересами, виконання громадських доручень тощо); постановку цільових завдань на проведення всіх видів педагогічної практики.

ПРИВЕДЕННЯ РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ ДО БАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОЦІНКИ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ ДОВЖЕНКО Т.О.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

Поступово створюються умови для інтеграційних процесів у вищій освіті європейських країн. Україна була і є активним учасником цих процесів. Обрані

ЗМІСТ

АСТАХОВА В. І. СТУДЕНТСТВО ХАРКОВА – ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА СУЧАСНІ РЕАЛІЇ	4
ЄВДОКИМОВ В.І., МИКИТЮК О.М. ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ЯК ЦІННІСНИЙ ОРІЄНТИР ОСВІТИ СТУДЕНТІВ	6
ВНУКОВА Н.М., ПИВОВАРОВ В.М. МІСЦЕ ЯКОСТІ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ В ГЛОБАЛЬНИХ ПЕРСПЕКТИВАХ ХХІ СТОЛІТТІ	9
ГЕРАСІНА Л.М. ІНТЕГРАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ: СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ	12
НАГАЄВ В.М. РОЗВИТОК СИСТЕМИ МЕНЕДЖМЕНТ-ОСВІТИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ КАДРІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ	14
ГОРБАТЮК Р.М. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ	16
БЕЗГІН О.І. МИСТЕЦЬКА ОСВІТА В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ	18
НОСКОВ В.І., КАЛЬЯНОВ А.В., ЄФРОСІНІНА О.В., НОСКОВА О.В. ПРАВОСВІДОМІСТЬ СТУДЕНТІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ ГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ	20
ТРОЦКО Г.В. РОЛЬ СТУДЕНТСЬКОЇ ГРУПИ У ВИХОВАННІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ	23
ПОДОЛЬСЬКА Є.А. ОСОБЛИВОСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА	25
СИЩЕНКО С.В. ЕЛЕКТРОННІ НАВЧАЛЬНІ ВИДАННЯ	28
ДМИТРЕНКО Т.О., ПРОКОПЕНКО А.І. СТИЛЬ НАУКОВОГО МИСЛЕННЯ ЯК ПІДГРУНТЯ ВИНИКНЕННЯ І РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ВІДНОСИН СУБ'ЄКТІВ ПЕДАГОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	30
ГРИНЬОВА В.М. ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ	32

ЗОЛОТУХІНА С.Т., МИКИТЮК М.В. ЗАВДАННЯ КАФЕДРИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ	34
ГОРЧАКОВА О.А. НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН	37
ЧЕРНИШ Н.І. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПІДРУЧНИКОТВОРЕННЯ.....	39
ГУБА А.В. СУТНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ.....	42
КІРВАС В.А АВТОМАТИЗОВАНИЙ МОНІТОРИНГ ТА ОБЛІК НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ПРИ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНІЙ СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ.....	45
ШЕПЕЛЬ В.М. ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРОГРАМНИХ ЗАСОБІВ НА УРОКАХ У ШКОЛІ, ЯК ОДИН ІЗ ПРОЯВІВ ДОБИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	49
ШТЕФАН Л.А. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УНІВЕРСАЛЬНОЇ ОСВІТИ В ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ СВІТУ.....	52
ІОНОВА О.М. ОСОБИСТІСНО-СПРЯМОВАНИЙ РОЗВИТОК УЧНЯ У ВАЛЬДОРФСЬКІЙ ШКОЛІ.....	54
КУЗНЕЦОВА О.Ю. ОСВІТНІ ПРОЦЕСИ У РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ СВІТУ.....	59
ТАНЬКО Т.П. МУЗИЧНА ОСВІТА АНТИЧНОСТІ В АСПЕКТІ ФОРМУВАННЯ ДУХОВНО РОЗВИНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ.....	61
ПОЛТОРАЦЬКА В.В. ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАГІСТРАНТІВ УПРОЦЕСІ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ВНЗ.....	62
ЧЖАНЬ ЦАН ТАНЕЦ КАК ОБЯЗАТЕЛЬНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ СИСТЕМЫ ВОСПИТАНИЯ В КЛАССИЧЕСКОМ КИТАЕ.....	64
ШЕВЦОВ С.О. ШЛЯХИ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТІВ-ПРАЦІВНИКІВ ЕКСПЕРТНОЇ СЛУЖБИ МВС УКРАЇНИ.....	67
ТКАЧЕНКО О.Г. КЛАСИФІКАЦІЯ СТИМУЛІВ НАВЧАННЯ.....	71
ВАВІЛОВА І.В. ОРГАНІЗАЦІЇ ДИТЯЧОГО ЧИТАННЯ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	73

ОЛІЙНИК Т.О., ДОЦЕНКО С.О., ШАПОВАЛОВ Є.М., КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ.....	76
СКРЯБІНА Т.О. ДО ПИТАННЯ ПРО ДІАГНОСТИКУ ЦІННІСНОЇ СФЕРИ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ.....	78
КОБЫЛЬНИК Л.Н., МОСКАЛЕВА А.В. ПРОФЕСІОНАЛЬНА НАПРАВЛЕННІСТЬ ЛИЧНОСТІ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ.....	80
ГНЕПА О.В. ВНЕСОК С.Н. БЕРНШТЕЙНА У РЕФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ.....	82
ФІЛАТОВА Л.С. ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА ЯК КОМПОНЕНТ ІМІДЖЕЛОГІЇ.....	84
ІНОЗЕМЦЕВА С.В. ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ (ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД)	87
СУХОВІРСЬКИЙ О.В. ПОБУДОВА ІНТЕРФЕЙСУ ПРИКЛАДНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	88
ШАПОВАЛ Р.В. СУЧАСНИЙ ДОШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД І УПРАВЛІНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЙОГО КЕРІВНИКА.....	90
ПРОКОПЕНКО І.А. ПРОФЕСІЙНО-МЕНЕДЖЕРСЬКА КУЛЬТУРА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЇЇ ФОРМУВАННЯ.....	95
ДОВЖЕНКО Т.О. ПРИВЕДЕННЯ РЕЙТИНГОВОЇ СИСТЕМИ ДО БАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОЦІНКИ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ.....	99
КУРАШОВА В.О. ІДЕЯ САМОДІЯЛЬНОСТІ ДИТИНИ У КУЛЬТУРНІЙ СПАДЩИНІ ДАВНІХ УКРАЇНЦІВ.....	101
ВОРОЖБИТ В.В. ПРАВОСЛАВНА ПЕДАГОГІЧНА ДУМКА ЗА ЧАСІВ ДАВНЬОЇ РУСИ.....	103
КРОПОТОВА Н.В. АДАПТАЦІЯ ІНЖЕНЕРНО-ПЕДАГОГІЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ К ТРЕБОВАНИЯМ РЫНКА ТРУДА.....	105
ЛУКАШЕНКО О.М. ДУХОВНО-НАУКОВИЙ ПІДХІД ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я ДИТИНИ.....	107
ЄГОРОВА О.В. ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ ЗАВДАНЬ З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	111

ОСОВА О.О. ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ЯК ЕФЕКТИВНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ СЛОБОЖАНЩИНИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ СТОЛІТТЯ.....	114
ДЕНИСЕНКО М.В. СЛОВЕСНІ МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ ВИХОВАННЯ І НАВЧАННЯ У ДОМАШНІЙ ОСВІТІ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ СТОЛІТТЯ..	117
ОРЛОВА О.О. РОЗУМОВА САМОСТІЙНІСТЬ ЯК РИСА ВЧИТЕЛЯ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНА РЕТРОСПЕКТИВА.....	120
ЧЕРНОЖУКОВА Н.Л. РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТА У ПРОЦЕСІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ.....	122
ШИРЯЕВА Т.В., ПАВЛОВА Е.В. ПСИХОЛОГИЧЕСКОЕ РАЗВИТИЕ ДЕТЕЙ БЕЗ РОДИТЕЛЬСКОЙ ОПЕКИ.....	124
ЛУКАЩУК В.І. СОЦІОЛОГІЯ СПОРТУ ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА....	127
ЗАСТАВА І.В. ПРОБЛЕМАТИКА ЛІБЕРАЛІЗМУ В КОНТЕКСТІ ОСВІТНЬОГО ВИМІРУ.....	129
ПОДОЛЯКА Т.А. ДІЯЛЬНІСТЬ ЗЕНОНА КУЗЕЛІ В УКРАЇНСЬКИХ ОСВІТНІХ ОРГАНІЗАЦІЯХ БЕРЛІНА (1920-1926 рр.).....	131
ХАРЧЕНКО С.В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У ВНЗ ТА СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	133
КОШЕЛЕВА Н.Г. ПРОЕКТУВАННЯ МАЙБУТНІМИ ЕКОНОМІСТАМИ ВЛАСНОГО ШЛЯХУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УНІВЕРСИТЕТІ.....	135
КАЧИНСЬКА І.О. ЗАОХОЧЕННЯ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ ВЧИТЕЛЯ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ.....	137
ЧОРНОУС О.А. ВЗАЄМНА ПІДТРИМКА МІЖ ПЕДАГОГОМ ТА СТУДЕНТОМ – ОДНА З УМОВ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ.....	140
ТКАЧОВ С.І. ДО ВИТОКІВ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ В ІСТОРІЇ ЛЮДСТВА.....	142
ТКАЧОВ А.С. ПРО РОЗВИТОК КОМП'ЮТЕРИЗАЦІЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ... 	144
ЄФРЕМОВ С.В. ІНТЕНСИФІКАЦІЯ НАУКОВО – ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ 60 – ТИХ РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ.....	146

Наукове видання

**Матеріали V Міжнародної
науково-практичної
конференції**

**«НАУКА І СОЦІАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬСТВА:
ОСВІТА, КУЛЬТУРА,
ДУХОВНІСТЬ»**

**Частина I
20 – 21 травня 2008 року**

Відповідальний за випуск: Шаповалова О.В.
Комп'ютерна верстка: Тараров Д.С.
Коректор: Грановська В.В., Соколова Н.О., Галушко С.Л.

Підписано до друку 21.04.08. Формат 60x84 1/16
Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Друк офсетний. Ум. друк. арк. 29,75. Обл.-вид.арк. 25,05.
Зам. № 97. Тираж 400 прим. Ціна договірна.

Харківський національний педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди.
Україна, 61002, м. Харків, вул. Артема, 29.
Видавець СПДФО Прокопенко Г.Є.
Свідоцтво про державну реєстрацію:
Серія ДК № 1635 від 25.12.03 р.
Ліцензія № 1413900866.

